

अनुकंपा नियुक्ती धोरणातील प्रचलित
तरतूदींमध्ये सुधारणा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : अकंपा-१२२२/प्र.क्र.९६/का-८

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : १९ सप्टेंबर, २०२२.

- संदर्भ:-** १. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.अकंपा-१२१७/प्र.क्र.१०२/का-८,
दि.२१.०९.२०१७
२. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.अकंपा-१२२०/प्र.क्र.१६७/का-८,
दि.०६.०१.२०२१
३. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.अकंपा-१२२१/प्र.क्र.९८/का-८,
दि.२३.०६.२०२१
४. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्र.अकंपा-१२२१/प्र.क्र.१८६/का-८,
दि.२६.०८.२०२१

प्रस्तावना:-

शासकीय सेवेत असताना कर्मचाऱ्याचे निधन झाल्यास त्याच्या कुटुंबावर ओढावणाऱ्या आर्थिक आपत्तीतून कुटुंबास बाहेर काढण्यासाठी आणि या आपत्तीजनक परिस्थितीवर मात करण्यास मदत करण्यासाठी संबंधित मृत कर्मचाऱ्याच्या कुटुंबातील एका पात्र सदस्यास शासकीय सेवेत अनुकंपा (सहानुभूती) म्हणून अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्यात येते. अनुकंपा नियुक्ती धोरणानुसार नियुक्ती देताना खालील बाबींमध्ये सुधारणा करण्याची आवश्यकता दिसून आली.

अ) अनुकंपा योजनेअंतर्गत शासकीय कर्मचाऱ्याचे निधन झाल्यास १ वर्षाच्या आत कुटुंबातील पात्र सदस्यांपैकी एका व्यक्तीला त्याने धारण केलेल्या अर्हतेनुसार अनुकंपा नियुक्तीसाठी अर्ज करावा लागतो. गट-क वर्गासाठी अर्हता ही पदवी असल्यामुळे व अनुकंपाधारक प्रतीक्षासूचीवर नाव घेतेवेळी गट-क पदाची अर्हता धारण करीत नसल्यास त्यांना गट-ड पदासाठीच अर्ज करावा लागतो. प्रत्यक्षात गट-ड च्या प्रतीक्षासूचीतून नोकरी मिळेपर्यंत काही अनुकंपाधारक गट-क ची अर्हता धारण करतात, परंतु गट-ड च्या प्रतीक्षासूचीवरील नाव गट-क च्या प्रतीक्षासूचीत घेण्याची तरतूद प्रचलित धोरणात नसल्याने त्या अनुकंपाधारकाचे नाव गट-क च्या प्रतीक्षासूचीत समाविष्ट करता येत नाही. यास्तव गट-ड मधून गट-क प्रतीक्षासूचीत नाव अंतर्भूत करण्याबाबत तरतूद करणे आवश्यक असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे.

आ) प्रचलित अनुकंपा नियुक्ती धोरणामध्ये केवळ लिपिक-टंकलेखक या पदासाठी अनुकंपा नियुक्तीनंतर दोन वर्षांच्या विहित मुदतीत टंकलेखन प्रमाणपत्र सादर करण्याची अट आहे. मात्र गट-क मधील लिपिक-टंकलेखक संवर्गाव्यतिरिक्त अन्य असे काही संवर्ग आहेत की ज्यांना सेवाप्रवेश नियमानुसार टंकलेखन अर्हता आवश्यक आहे. अशा संवर्गातील पदांवर

अनुकंपा नियुक्ती दिल्यानंतर टंकलेखनाचे प्रमाणपत्र दोन वर्षात सादर करण्याची तरतूद लागू करणे व तदनुषंगीक अनुकंपा तत्वावर नियुक्त झालेल्या लिपिक-टंकलेखकाप्रमाणे इतर तरतूदी या संवर्गांना देखील लागू आहेत किंवा कसे याबाबत नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडून विचारणा होत आहे. त्यामुळे याबाबत धोरणात स्पष्ट तरतूद करणे आवश्यक आहे.

- इ) शासकीय कर्मचारी जर बेपत्ता झाला तर अशा बेपत्ता शासकीय कर्मचाऱ्याच्या कुटुंबास अनुकंपा नियुक्ती योजना लागू करावी किंवा कसे याबाबत प्रचलित अनुकंपा धोरणात स्पष्ट तरतूद नाही. त्यामुळे अशा बेपत्ता कर्मचाऱ्यांना अनुकंपा नियुक्ती लागू करावी किंवा कसे याबाबत नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांमध्ये संभ्रम होतो. त्यामुळे याबाबत देखिल धोरणात स्पष्ट तरतूद करणे आवश्यक असल्याचे दिसून येते.

शासन निर्णय:-

उपरोक्त नमूद पार्श्वभूमी विचारात घेवून सदर शासन निर्णयाद्वारे अनुकंपा धोरणात खालीलप्रमाणे तरतूदी करण्यात येत आहेत.

- १) गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीतून गट-क च्या प्रतिक्षासूचीत नाव वर्ग करणेबाबत :- गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीवरील उमेदवाराने गट-ड च्या पदावर अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती मिळण्यापूर्वी जर गट-क पदासाठी आवश्यक असणारी वाढीव शैक्षणिक अर्हता प्राप्त केली व त्यानुसार त्याने गट-क च्या प्रतिक्षासूचीत नाव समाविष्ट करण्यासाठी अर्ज केल्यास, त्याचे नाव गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीतून वगळून गट-क च्या प्रतिक्षासूचीत समाविष्ट करावे. यासाठी गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीतील उमेदवार गट-क साठीची शैक्षणिक अर्हता धारण केल्याच्या आवश्यक त्या कागदपत्रांच्या पुराव्यासह परिपूर्ण अर्ज ज्या दिनांकास नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडे करेल त्या दिनांकास त्याचे नाव गट-क च्या प्रतिक्षासूचीत समाविष्ट करण्यात यावे व गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीतून त्याचे नाव वगळण्यात यावे.

तसेच त्यानुसार नियुक्ती प्राधिकाऱ्याच्या कार्यालयाने संबंधित जिल्हाधिकारी कार्यालयास जिल्हास्तरीय गट-ड च्या सामायिक प्रतिक्षासूचीतून सदर उमेदवाराचे नाव वगळून ते जिल्हास्तरीय गट-क च्या सामायिक प्रतिक्षासूचीत उमेदवाराने गट-क पदाची शैक्षणिक अर्हता प्राप्त करून नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडे गट बदलण्यासाठी केलेल्या अर्जाच्या दिनांकास समाविष्ट करण्याबाबत कळवावे. त्यानुसार जिल्हाधिकारी कार्यालयाने तशी कार्यवाही करावी.

एकदा गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीमधून नाव वगळून गट-क च्या प्रतिक्षासूचीमध्ये नाव समाविष्ट केल्यास पुन्हा गट-ड च्या प्रतिक्षासूचीमध्ये नाव समाविष्ट करता येणार नाही.

यापूर्वी अनुकंपाधारकाने जरी गट बदलण्याची विनंती केली असली तरी तत्कालीन नियमांत तशी तरतूद नसल्याने अनुकंपाधारकांनी गट बदलण्यासाठी पुन्हा नियुक्ती प्राधिकाऱ्याकडे अर्ज करावा. असा अर्ज या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून किंवा त्यानंतर ज्या दिनांकास अर्ज प्राप्त झाला असेल त्या दिनांकास अनुकंपाधारकाचे नाव प्रतिक्षासूचीतून बदलता येईल.

- २) गट-क च्या ज्या ज्या पदांसाठी टंकलेखनाची तांत्रिक अर्हता आवश्यक आहे अशा पदांवर अनुकंपा नियुक्तीबाबतची कार्यवाही:- गट-क मधील लिपिक टंकलेखक या संवर्गातील पदावर अनुकंपा नियुक्ती दिल्यानंतर दोन वर्षांच्या विहित मुदतीत टंकलेखन प्रमाणपत्र सादर करण्याची तरतूद आहे. गट-क मधील लिपिक टंकलेखक या संवर्गाव्यतिरिक्त इतर गट-क च्या ज्या अन्य संवर्गांना सेवाप्रवेश नियमानुसार टंकलेखन प्रमाणपत्र धारण करणे ही अर्हता नमूद करण्यात आली आहे, अशा गट-क संवर्गातील अनुकंपा नियुक्ती धारकांना अनुकंपा नियुक्ती धोरणानुसार टंकलेखन अर्हतेबाबतचे वेळोवेळी केलेले नियम लागू राहतील.
- ३) बेपत्ता झालेल्या शासकीय कर्मचाऱ्याच्या कुटुंबातील सदस्यांना अनुकंपा नियुक्ती देणे बाबत:- बेपत्ता झालेला शासकीय कर्मचाऱ्यास सक्षम न्यायालयाने मयत घोषित केल्यानंतर त्याच्या कुटुंबातील पात्र सदस्यांना अनुकंपा नियुक्ती अनुज्ञेय ठरेल. बेपत्ता कर्मचाऱ्याच्या पात्र वारसदारास अनुकंपा नियुक्तीसाठी अर्ज करण्याची मुदत ही अनुकंपा धोरणासाठी वेळोवेळी केलेल्या नियमानुसार लागू राहील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०९१९१८०१०१९००७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(लिना संखे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
३. सर्व मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
४. सर्व सन्माननीय विधानसभा सदस्य/ विधानपरिषद सदस्य.
५. मा. मुख्य सचिव,
६. सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, (त्यांनी सदर आदेश त्यांच्या अधिपत्याखालील सर्व शासकीय कार्यालयांना अवगत करावे.)
७. प्रबंधक मूळ शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई,
८. प्रबंधक अपिल शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई,
९. प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.
१०. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने),
११. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय (विधानसभा) मुंबई,
१२. सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय, (विधान परिषद), मुंबई,
१३. सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, नवीन प्रशासन भवन, मुंबई,

१४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,
१५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, मुंबई,
१६. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,
१७. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर,
१८. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
१९. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
२०. मुख्य लेखा परीक्षक (निवासी लेखे), कोकण भवन, नवी मुंबई,
२१. सर्व विभागीय आयुक्त/सर्व जिल्हाधिकारी,
२२. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
२३. सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,
२४. निवड नस्ती. (कार्यासन-८)